

R O Z S U D O K
V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimíra Maguru a sudcov JUDr. Ladislava Górásza a JUDr. Sone Mesiarkinovej, v právnej veci navrhovateľov **1/ Ing.J.P.**, bytom D., **2/ M.P.**, bytom D., **3/ O.Ď.**, **rod. P.** bytom D., **4/ A.P.**, bytom P., **5/ E.P.**, bytom P., **6/ J.P.**, bytom T., **7/ A.G. rod. P.**, bytom B., zastúpených JUDr. E.Š., advokátom so sídlom v Ž., proti odporkyniam **1/ T.N., rod. K.**, bytom Ž., **2/ M.K. rod B.**, bytom Ž., zastúpeným JUDr. M.P., advokátkou so sídlom Ž., o **určenie nehnuteľností patriacich do dedičstva**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 12 C 556/98, o dovolaní navrhovateľov 1/ až 7/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 15. mája 2007 sp. zn. 8 Co 337/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie navrhovateľov 1/ až 7/ **z a m i e t a .**

Navrhovatelia 1/ až 7/ sú povinní zaplatiť odporkyniam 1/, 2/ trovy dovolacieho konania 2 967 Sk do rúk advokátky JUDr. M.P., N. č. X., Ž., do troch dní.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Žilina rozsudkom z 1. októbra 2004 č.k. 12 C 556/98-202 určil, že do dedičstva po poručiťovi M.P., narodenom X., ktorý zomrel dňa X., naposledy bytom D. a po poručiťke M.P., rod. S., narodenej X., ktorá zomrela dňa X., naposledy bytom D. patria nehnuteľnosti PK parcela č. X. vedená vo vložke č. X., ktorej v katastri nehnuteľností podľa

geometrického plánu vyhotovenom KÚ B.B. pod č. X. dňa 31.5.1994 zodpovedá KN parcela č. X., orná pôda o výmere 688 m² vedená na LV č. X. pre katastrálne územie D., a pozemnoknižná parcela č. X. vedená vo vložke č. X., ktorej v katastri nehnuteľnosti podľa geometrického plánu vyhotovenom KÚ B. B. pod č. X. dňa 31.5.1994 zodpovedá KN parcela č. X. ttp o výmere 1567 m² vedená na LV č. X. pre katastrálne územie D.. Zároveň nepriznal navrhovateľom náhradu trov konania. Z vykonaného dokazovania mal za nepochybné, že dražba z 10.11.1943, na základe ktorej malo dôjsť k nadobudnutiu vlastníckeho práva právnymi predchodcami navrhovateľov, bola vykonaná mimo pozemkovej knihy, ktorý zápis mal v tom čase konštitutívny charakter. Bol tu preto dôvod skúmať nadobudnutie vlastníckeho práva k sporným pozemkom titulom vydržania tak, ako to navrhovali navrhovatelia. Odporkyne poukazovali na skutočnosť, že právny predchodca navrhovateľov v žiadnom prípade nemohol byť dobromyseľný, pretože po skončení druhej svetovej vojny došlo k masovému odsúdeniu fašistického režimu Slovenského štátu a právne predpisy upravujúce prechody a prevody bývalých židovských nehnuteľností boli zrušené. V tejto súvislosti právny predchodca navrhovateľov si bol vedomý, že nehnuteľnosti, ktoré mal vydražiť patrili P.P. a spol., ktorá bola Židovka a ktorej nehnuteľnosti boli odňaté a následne vydražené len v dôsledku arizačných fašistických zákonov. V tomto prípade vychádzajúc z pozemnoknižných zápisníc boli pozemnoknižnými vlastníkmi osoby židovského pôvodu. Preto za Slovenského štátu prešlo vlastníctvo k postihnutelným nehnuteľnostiam na štát ex lége bez knihového zápisu, čo bolo v normách bývalého Slovenského štátu vyjadrené priamo tým, že tento prechod bol stanovený na určený deň. Všetky tieto právny normy sa priečili demokratickým zásadám ústavy a boli z hľadiska právneho poriadku neplatné. Dôsledky týchto zásahov do majetku obetí rasovej perzekúcie však neboli odstránené automaticky postupným oslobodením celého územia Slovenska. Náš právny poriadok zvolil cestu tzv. reštitučného konania, ktoré bolo upravené zákonom č. 128/1946 Sb. Za tohto stavu sa pozemnoknižní vlastníci mali možnosť domáhať nároku v 3-ročnej prekluzívnej lehote. Súd prvého stupňa preto dospel následne k záveru, že pokiaľ po druhej svetovej vojne došlo k zrušeniu predmetných zákonov, táto skutočnosť sama o sebe nemusela mať vplyv na vedomosť právneho predchodcu navrhovateľov, že mu vec nepatrí. Tá okolnosť, že za predmetné nehnuteľnosti zaplatil, mohla v ňom vzbudiť dôvodnú predstavu, že mu nehnuteľnosti patria. V konaní sa preukázalo, že jedine H.K., právna nástupkyňa po pôvodnej pozemnoknižnej spoluvlastníčke H.K., ktorej spoluvlastnícky podiel predstavoval 1/7-inu, si uplatnila reštitučný nárok v roku 1947. H.K. však bola choromyselná, umiestnená v ústave pre duševne chorých, zastúpená opatrovníkom. V konaní sa nepreukázalo, že by sa ďalšie

oprávnené osoby, v danom prípade P.P. a spol., resp. ich právni nástupcovia boli v zmysle zákona č. 128/1946 Sb., § 4 ods. 2, § 8 domáhali na právnych predchodcoch navrhovateľov svojich nárokov v zmysle ustanovení § 1 a 2 tohto zákona. Prvostupňový súd poukázal tiež na to, že taktiež právna konštrukcia predmetného zákona vychádzala z nárokového konania a už samotné ustanovenie § 1 obsahovalo určitú modifikáciu týchto práv. Právni predchodcovia navrhovateľov užívali predmetné nehnuteľnosti bez toho, že by im v tom niekto akýmkoľvek spôsobom bránil. Ani tá skutočnosť, že H.K. si uplatnila reštitučný nárok proti Československému štátu a to v 1/7-ine neznamena, že sa narušila dobromyseľnosť právnych predchodcov navrhovateľov, ktorí nemuseli vedieť o tom, že tento reštitučný nárok bol uplatnený, navyše keď osoba, ktorá si ho uplatnila bola choromyseľná, umiestnená v ústave pre chorých, z čoho nepochybne vyplýva, že vzhľadom na svoj stav sa na právnych predchodcov navrhovateľov nemohla sama osobne domáhať svojho nároku. V konaní nebolo preukázané, že by si jej opatrovník jej nároky uplatňoval proti právnym predchodcom navrhovateľov. Pokiaľ aj vzniká pochybnosť o tejto okolnosti, ustanovenie § 145 ods. 2 tzv. stredného Občianskeho zákonníka hovorí, že v pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená. Preto pri splnení zákonom vyžadovaných podmienok podľa § 115, 116 v spojení s § 145 tzv. stredného Občianskeho zákonníka, nadobudli právni predchodcovia navrhovateľov vlastnícke právo k sporným pozemkom v katastrálnom území D. v celosti titulom vydržania a stali sa tak ex lege vlastníckymi sporných nehnuteľností. Vzhľadom na vyššie citované ustanovenia potom vydržacia lehota, ktorá mala začať plynúť v roku 1943 a podľa obyčajového práva trvala 32 rokov, uplynula dňom 1.1.1961 v zmysle 10 ročnej vydržacej lehoty zavedenej zákonom č. 141/1950 Sb. Právni predchodcovia navrhovateľov teda predmetné nehnuteľnosti vydržali počas trvania manželstva a podľa zásad princípu koakvizície sa tieto stali ich koakvizíčným spoluvlastníctvom, ktoré sa transformovalo podľa ustanovenia § 500 ods. 1 zák. č. 40/1964 Sb. od 1.4.1964 do ich bezpodielového spoluvlastníctva. Námietku odporkýň, že P.P. sa po odvečení zo Slovenska nevrátila a s najväčšou pravdepodobnosťou zahynula a takto s najväčšou pravdepodobnosťou zahynuli aj jej deti a celá rodina, a tak si nemal kto uplatňovať reštitúciu a uvedené nehnuteľnosti ostali vo vlastníctve štátu, a teda, že nebohý M.P. nemohol nadobudnúť vlastníctvo vydržaním, a to hlavne z toho dôvodu, že predmetné nehnuteľnosti zo zákona boli vo vlastníctve štátu a vydržaním vlastníctvo štátu, ktoré tvorilo socialistické vlastníctvo, nemohlo prejsť do vlastníctva súkromného, súd prvého stupňa považoval za účelovú, právne nepodloženú. Po vojne sa Československá republika nestala právnym nástupcom Slovenského štátu. Základy obnoveného Československého štátu boli dané Košickým

vládnym programom, ktorý uznal svojbytnosť slovenského národa a prijal zásadu rovný s rovným. Oslobodené Československo v oblasti právneho poriadku nadviazalo na prvú republiku, teda na právny stav pred mníchovským diktátom, a preto na Slovensku aj naďalej platilo uhorské obyčajové právo. Avšak právny poriadok začal zaznamenávať výrazné zmeny, ktoré pôvodnú podstatu občianskeho práva zmenili. Boli to hlavne dekréty o národnej správe (č. 5/1945 Sb.), o konfiškácii pôdy (č. 12/1945 Sb.), o konfiškácii nepriateľského majetku (č. 108/45 Sb.), ako aj niektoré obdobné nariadenia SNR, ale najmä znárodňovacie dekréty. Odporkyne nepodporili uvedenú námietku žiadnou právnou argumentáciou, nepreukazovali, na základe akých právnych aktov by mali predmetné nehnuteľnosti prejsť do socialistického vlastníctva. Predmetné nehnuteľnosti nemohli prejsť do socialistického vlastníctva automaticky, ale vyžadoval sa k tomu právny akt (napr. znárodnenie, vyvlastnenie ...). Tieto skutočnosti však v konaní preukázané neboli. Nemožno potom dôjsť k záveru, že právní predchodcovia navrhovateľov nemohli vydržať nehnuteľnosti, nakoľko tieto boli v socialistickom vlastníctve. V opačnom prípade by k nim totiž ani odporkyne nemohli nadobudnúť vlastnícke právo. Na základe takto zisteného skutkového stavu a uvedeného právneho názoru pri preukázaní naliehavého právneho záujmu (za právneho stavu, ktorý vyplýva z konštatovania, že došlo k vydržaniu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, potom by mali byť vedení ako vlastníci nehnuteľností právní predchodcovia navrhovateľov, prípadne ich univerzálnych nástupcov, domôcť sa zmeny údajov v katastri však môžu navrhovatelia iba listinou, ktorá bude právne relevantná pre iný zápis do katastra a takéto určenie je nevyhnutné tým viac, že dedičstvo k tejto nehnuteľnosti nebolo prejednané a keďže je viac dedičov, nedá sa určiť, či sa stanú dedičmi tejto nehnuteľnosti viacerí alebo jeden z dedičov), preto súd prvého stupňa návrhu vyhovel. O trovách konania rozhodol podľa § 150 O.s.p., keď dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie práva na náhradu trov konania navrhovateľom videl súd v okolnostiach prípadu.

Krajský súd v Žiline na odvolanie odporkýň rozsudkom z 15. mája 2007 sp. zn. 8 Co 337/2005 rozsudok okresného súdu zmenil a návrh navrhovateľov zamietol. Navrhovateľov 1/ až 7/ zaviazal zaplatiť odporkyňiam 1/, 2/ trovy konania 20 268 Sk k rukám ich právnej zástupkyne do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že navrhovatelia J.P., A.P., E.P., M.P., E.P., J.P. a A.G. sa domáhali voči odporkyňiam určenia, že označené nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťovi M.P. a jeho manželke M.P., rod.S.. Navrhovateľ J.P. zomrel počas prvostupňového konania dňa X.. Dedičmi sa stali M.P., Ing. J.P., M.P. a Mgr. O.Ľ. E.P.

zomrela dňa X.. Dedičmi po nej sa stali A.G. a J.P.. Právni predchodcovia navrhovateľov mali nehnuteľnosti získať za trvania manželstva dražbou z 10.11.1943, od ktorého času ich dobromyseľne užívali počas zákonom určenej doby, v dôsledku čoho nehnuteľnosti vydržali. Odvolací súd konštatoval, že v priebehu odvolacieho konania došlo k prekážke postupu konania, keď navrhovateľka M.P. zomrela dňa X. Právnymi nástupcami navrhovateľky v postavení dedičov sa stali A.P., E.P., Ing. J.P., M.P., Mgr. O.Ď., J.P. a A.G.. Dňa X. zomrela navrhovateľka M.P.. Dedičmi po nej sa stali Ing. J.P., M.P. a Mgr. O.Ď.. Vzhľadom na uvedené sa v podstate dedičmi stali ostatní navrhovatelia v spore už zúčastnení a došlo preto k zmene v číselnom označení navrhovateľov oproti rozsudku okresného súdu. Odvolací súd mal z vykonaného dokazovania preukázané, že bývalé Štátne notárstvo v Ž. rozhodnutím sp. zn. D 1334/72 zo dňa 5.9.1973 prejednalo pozostalosť po nebohom M.P., zomrelom dňa X. a rozhodnutím sp. zn. D 475/89 zo dňa 28.7.1989 po nej M.P., zomrelej dňa X., ako právnych predchodcov navrhovateľov M.P., J.P., M.P., O.Ď., A.P., E.P., M.P., J.P. a A.G. Navrhovatelia M.P., J.P., M.P. a O.Ď. sú právnymi nástupcami pôvodného navrhovateľa J.P., dedičmi po M.P. a M.P.. Navrhovatelia A.P., E.P., M.P., J.P. a A.G. sú právnymi nástupcami po nebohom J.P., dedičmi po M.P. a M.P. a po pôvodnej navrhovateľke E.P., právnej nástupkyne po nebohom J.P., dedičmi po M.P. a M.P.. Predmetom týchto dedičských rozhodnutí neboli nehnuteľnosti pozemky TTP KN parcela č. X. o výmere 688 m² a TTP KN parcela č. X. o výmere 1567 m², vedené na LV č. X. pre katastrálne územie D.. Uvedené KN parcely v pozemkovej knihe zodpovedajú pozemnoknižným parcelám č. X. vedená vo vl. č. X. a parcela č. X. vedená vo vl. č. X. pre katastrálne územie D. a zamerané boli geometrickým plánom vyhotoveným KÚ B. B. pod číslom X. dňa 31.5.1994. Podľa výpisov z pozemnoknižných vložiek č. X. a X. pre kat. územie D., pôvodnými vlastníkmi predmetných pozemkov boli W.. Dedením pkn. parcela č. X. vedená vo vl. č. X. prešla do vlastníctva A.W., rod. B. (pod B.3 a B.4) a ďalším dedením do podielového spoluvlastníctva P.P. rod. W. a spol. (pod B. 11) a rovnako pkn. parc. č. X. vedená vo vl. č. X. (pod B.3., B.4 a B.13). Na pkn. parc. č. X. vo vl. č. X. pod B. 12 a pkn. parc. č. X. vo vl. č. X. pod B.14 bolo poznamenané, že podliehajú súpisu podľa národného nariadenia č. 147/1939. V roku 1943 boli tieto pozemky predmetom dražby podľa zápisnice zo dňa 10.11.1943 o dražobnom odpredaji bývalých židovských poľnohospodárskych nehnuteľností v kat. úz. D.. Podľa tejto zápisnice predmetné pozemky vydražil v celosti M.P., bytom D. č. X., právny predchodca navrhovateľov za cenu 14.700,- Ks. Dražobnú cenu 14.700,- Ks zaplatil M.P. na Štátny pozemkový úrad, Fond pre pozemkovú reformu B. dňa 12.11.1943. Zároveň podľa zápisnice boli vydražené pozemky odovzdané M.P. do držby a úžitku. Tieto skutočnosti mal súd

preukázané z originálu vyššie uvedenej zápisnice a originálu šekovej poukážky zo dňa 12.11.1943, ktorou M.P. poukázal 14.700,- Ks Štátnemu pozemkovému úradu, Fondu pre pozemkovú reformu B. na č. účtu X.. Na základe týchto skutočností právny predchodca navrhovateľov užíval predmetné nehnuteľnosti ako vlastné. Uvedená zmena vlastníckeho práva nebola prepísaná v pozemkovej knihe. Odvolací súd poukázal na to, že zákon č. 128/1946 Sb. v spojení s vyhl. Ministra spravodlivosti zo dňa 20.12.1946 č. 62.894 (§ 1) vyhlásil za neplatné akékoľvek majetkové prevody a akékoľvek majetkovoprávne konania týkajúce sa majetku hnutel'ného alebo nehnuteľného, verejného alebo súkromného pokiaľ k nim došlo po 29.9.1938 pod tlakom okupácie alebo politickej perzekúcie, ibaže ten, na koho majetok prešiel alebo kto uzavrel iné majetkovo-právne konanie, je osoba štátne spoľahlivá a bude preukázané, že k majetkovému prevodu alebo k inému majetkovoprávnemu konaniu došlo za primeranú úplatu buď z podnetu pôvodného vlastníka (oprávneného) alebo prevažne v jeho záujme. Súd druhého stupňa zistil, že vo výpisoch z pozemkovej knihy bola ako vlastníčka vedená naďalej vdova P.P. a spol. Z registra reštitučných nárokov Okresného súdu v Žiline Nc VII. z roku 1947 zároveň zistil, že pod ročným bežným číslom dňa 17.1.1947 je zapísané uplatnenie reštitučného nároku H.K., v tom čase v P., ktorá si uplatnila reštitučný nárok po H.K., rod. W., ktorá bola uznesením Okresného súdu v Žiline zo dňa 16.10.1946 pod sp. zn. D 1405/46 vyhlásená za mŕtvu. H.K. bola zastúpená opatrovníkom Dr. E.L., nakoľko v tom čase bola choromysel'ná, umiestnená v ústave pre duševne chorých. Dedičmi po poručiťel'ke H.K., rod. W. boli jej deti. Dr. G.L. rod. K. a H.K. (choromysel'ná). V dedičskom konaní po H.K. vedenom pod sp. D 405/46 uvedení dedičia dedili po poručiťel'ke nehnuteľnosti každý v 1/2-ici. Predmetom dedenia boli aj nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom toho konania, zapísané vo vložke X. a X., a to v podiele 1/7, ktorý podiel bol zapísaný aj v pozemkovej knihe na Dr. G.L. a H.K., vo vložke X. pod rč. X. a vo vložke X. pod rč. X. Právni predchodcovia navrhovateľov a neskôr pôvodný navrhovateľ J.P. však užívali predmetné nehnuteľnosti bez toho, že by im v tom niekto akýmkoľvek spôsobom bránil, a to až do odovzdania nehnuteľností družstvu v 80-tych rokoch, na ktorých pestovali obilie a krmoviny. Dedičmi po Dr. G.L., ktorá zomrela X. (dedičstvo bolo prejednané na ŠN Bratislava III. pod. č. D 30/89) boli MUDr. E.L. a PhDr. V.B., rod. L.. Z pripojeného spisu sp. zn. 6 C 795/94 súd zistil, že MUDr. E.L. a PhDr. V.B. podali proti odporcom: P.P., rod. W., Dr. J.W., J.K., rod. W., E.K., M.S. rod. W. a H.K., ktorí všetci sa mali nachádzať na neznámom mieste, žalobu o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, ktoré sú predmetom aj tohto konania. Svoj návrh odôvodňovali tým, že sú dedičia po nebohej PhDr. G.L., rod. K. nar. X, ktorá

zomrela X. Dedičstvo bolo po nej prejednané na ŠN v B. pod sp. zn. D 30/89, na základe ktorého sa stali podielovými spoluvlastníkmi v 1/14 v nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa v kat. území Ž. (nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto konania). V odôvodnení návrhu uviedli, že odporcovia sú na neznámom mieste a preto oni majú záujem uvedené nehnuteľnosti užívať a právne ich vysporiadať. Okresný súd v Žiline v uvedenom konaní ustanovil odporcom opatrovníka, s ktorým ďalej konal. Navrhovatelia v uvedenom konaní poukazovali na to, že vzhľadom k tej skutočnosti, že odporcovia sú na neznámom mieste, jedine navrhovatelia môžu zaručiť obhospodarovanie nehnuteľností. Rozsudkom Okresného súdu v Žiline sp. zn. 6 C 795/94 zo dňa 3.1.1995 bolo zrušené podielové spoluvlastníctvo k predmetným pozemkom medzi pôvodnými vlastníkami vyznačenými v pozemkovej knihe a ich vlastníkmi sa stal MUDr. E.L. a PhDr. V.B., každý v 1/2-ici. V odôvodnení rozsudku súd poukázal na to, že vzhľadom k tomu, že odporcovia nehnuteľnosť neužívajú, súd prisvedčil navrhovateľom, že je dôvodný návrh na vyporiadanie spoluvlastníctva. MUDr. E.L. a PhDr. V.B. následne tieto pozemky na základe kúpnej zmluvy uzavretej dňa 15.1.1996 vloženej do katastra nehnuteľností Katastrálneho úradu v Ž. v konaní č. V 521/96 previedli do vlastníctva odporkýň 1/ a 2/. Zo svedeckej výpovede PhDr. V.B. mal súd preukázané, že táto predmetné nehnuteľnosti nikdy neužívala, nebolo jej známe, či ich užívali právni predchodcovia, nemala o tomto žiadnu vedomosť, ako nemala vedomosť ani o tom, že by nehnuteľnosti užíval niekto iný. Vo svojej výpovedi ďalej uviedla, že nevie v akom stave sa nehnuteľnosti nachádzajú, pretože ich nikdy nevidela. Svedok J.H. vo svojej výpovedi uviedol, že sa zúčastnil dražby pozemkov P.P. a jej rodiny, na ktorých v predchádzajúcom období boli nájomcami a platili nájom až do doby vzniku Slovenského štátu. Uviedol, že keď sa predávali pozemky, na dražbe prednostné právo mali tí, ktorí na pozemkoch boli nájomcami. Takto vydražil pozemok aj jeho otec. Po vydražení pozemkov mali povinnosť do 6 dní ich zaplatiť, po ich vyplatení ich už užívali ako svoje vlastníctvo. Takto pozemky užívali aj po vojne. Uviedol, že M.P. aj so ženou užívali svoju časť a v dedine sa nehovorilo o tom, že by mali pozemky vrátiť a nevedeli ani o tom, že po vojne došlo k zmene predpisov upravujúcich odňatie židovských pozemkov. V prvom rade aj odvolací súd vychádzal z toho, že pozemnoknižnými vlastníkmi pozemnoknižnej parcely č. X. vedenej vo vložke č. X. k.ú. D. a pozemnoknižnej parcely č. X. vedenej vo vložke č. X. k.ú. D. sú: P.P., rod. W., Dr. J.W., H.K. rod. W., J.K. rod. W., E.K. rod. W., M. S. rod. W. a Ing. Ž.W., ktorí boli Židia. Odvolací súd poukázal na to, že jedným z dôsledkov rasovej perzekúcie, ktorú vykonával fašistický režim tzv. slovenského štátu proti Židom, bola konfiškácia ich majetku. Nariadenie Vlády Slovenskej republiky zo dňa 9.9.1941 o právnom postavení Židov č.

198/1941 Slovenského zákonníka (ďalej len „nariadenie vlády o právnom postavení Židov č. 198/1941 Sl. z.“) bolo vydané na základe ustanovenia zákona č. 210/1940 Slovenského zákonníka, ktorým bola vláda zmocnená, aby robila opatrenia vo veciach arizácie, a že toto nariadenie bolo súčasťou právneho poriadku platného na území bývalého slovenského štátu je nepochybné. Podľa § 150 ods. 1 nariadenia vlády o právnom postavení Židov č. 198/1941 Sl. z., poľnohospodárske nehnuteľnosti vo vlastníctve Židov a židovských združení stanú sa dňom, ktorý určí Štátny pozemkový úrad vyhláškou v Úradných novinách, vlastníctvom slovenského štátu. Za tieto nehnuteľnosti sa poskytne dodatočne náhrada, ktorej výšku určí podľa § 156 a ktorú podľa § 159 vyplatí Štátny pozemkový úrad. Podľa § 155 nariadenia vlády o právnom postavení Židov č. 198/1941 Sl. z., Štátny pozemkový úrad môže s nehnuteľnosťami, ktoré sa stali podľa § 150 vlastníctvom štátu, nakladať podľa zákona č. 46/1940 Sl. z. alebo podľa smerníc, vydaných vládou. Odvolací súd preto dospel k záveru, že vlastníctvo k postihnutým nehnuteľnostiam prešlo na štát ex lege, teda bez pozemnoknižného zápisu, čo bolo v normách bývalého slovenského štátu vyjadrené priamo tým, že prechod bol stanovený na určený deň. Je teda zrejmé, že tu zákonodarca výslovne opustil vtedy platnú intabulačnú zásadu. Poukázal aj na to, že zásahy do majetku Židov mali z hľadiska občianskeho práva veľmi blízko vyvlastneniu (podľa § 150 ods. 1 nariadenia vlády o právnom postavení Židov č. 198/1941 Sl. z. išlo u poľnohospodárskych nehnuteľností o pozemkovú reformu za náhradu) a pri vyvlastnení nie je treba pozemnoknižného zápisu. Vychádzajúc z uvedeného došlo preto k odňatiu nehnuteľností pôvodným pozemnoknižným vlastníkom, ktorí boli Židia a tieto nehnuteľnosti prešli do vlastníctva Slovenského štátu. Následne štát prostredníctvom Štátneho pozemkového úradu prevádzal tieto nehnuteľnosti do vlastníctva fyzických osôb. Jednou z foriem prevodu bývalých židovských nehnuteľností bola aj dražba, na ktorej právni predchodcovia navrhovateľov nehnuteľnosti vydražili. Cenu za nehnuteľnosti zaplatili Štátnemu pozemkovému úradu, ako to vyplýva z predloženého dokladu. Odvolací súd konštatoval, že všetky tieto právne normy sa priedili demokratickým zásadám našej ústavy a boli z hľadiska nášho právneho poriadku neplatné, čo bolo vyslovené už v § 3 nariadenia Slovenskej národnej rady z 1. septembra 1944 č. 1/1944 Zb. n. SNR. Bolo nezadateľným právom československého ľudu, aby svojimi zákonmi upravil obnovu právneho poriadku, teda i spôsob, akým môžu poškodené osoby dosiahnuť vrátenie svojho majetku. Náš právny poriadok zvolil nápravu cestou tzv. reštitučného konania, ktoré bolo upravené zákonom Dočasného národného zhromaždenia č. 128/1946 Sb. o neplatnosti niektorých majetkovo-právnych rokovaní z doby neslobody a o nárokoch z tejto neplatnosti a z iných zásahov do majetku vznikajúcich (ďalej len „zákon č. 128/1946

Sb. v znení zákona č. 79/1948 Sb.). Podľa § 1 zákona č. 128/1946 Sb. v znení zákona č. 79/1948 Sb., akékoľvek majetkové prevody a akékoľvek majetkovoprávne konania, či sa týkajú majetku hnutel'ného alebo nehnuteľného, verejného, alebo súkromného, sú neplatné, pokiaľ k nim došlo po 29. septembri 1938 pod tlakom okupácie, alebo politickej perzekúcie, ibaže ten, na koho majetok prešiel, alebo kto uzavrel iné majetkovoprávne úkony, je osoba štátne spoľahlivá a bude preukázané, že k majetkovému prevodu alebo k inému majetkovoprávnemu úkonu došlo za primeranú odplatu, alebo z pôvodu pôvodného vlastníka (oprávneného), alebo v jeho prevažnom záujme. Podľa § 2 zákona č. 128/1946 Sb. v znení zákona č. 79/1948 Sb., také isté nároky ako z majetkových prevodov neplatných podľa § 1 vyplývajú z majetkových prechodov prevedených po 29. septembri 1938 právnym predpisom neplatným (§ 15), alebo akýmkoľvek spôsobom, hlavne úradným výrokom, na základe takéhoto predpisu, alebo inak výrokom súdnym, alebo úradným, ktorý bude ako výrok z doby neslobody zrušený, alebo zmenený. To platí primerane aj o iných zásahoch do majetku, prevedených takýmito neplatnými predpismi alebo na ich základe, alebo takýmito súdnymi, alebo úradnými výrokmi. Podľa zákona č. 128/1946 Sb. v znení zákona č. 79/1948 Sb. mali osoby oprávnené nárok na vrátenie nehnuteľností, ktoré im boli protiprávnym spôsobom odňaté v čase fašistického slovenského štátu. Obsahom takéhoto nároku bolo právo na vrátenie veci alebo právo na prinavrátenie do predošlého stavu, alebo právo na peňažnú náhradu vo výške všeobecnej ceny. Podľa § 4 ods. 1 zák. č. 128/1946 Sb. v znení zákona č. 79/1948 Sb. prislúchal nárok na reštitúciu poškodenému alebo jeho právnym nástupcom len za predpokladu, že nešlo o osobu štátne nespoľahlivú v zmysle § 5 zákona č. 128/1946 Sb. V § 8 zákona č. 128/1946 Sb. v znení zákona č. 79/1948 Sb. je uvedené, že sa nárok premlčuje v troch rokoch. Z dôvodovej správy k tomuto zákonu vyplývalo, že zákonodarca mal na mysli lehotu prekluzívnu, po uplynutí ktorej už nemožno právny úkon s právnym účinkom vykonať. V § 15 zákona č. 128/1946 Sb. v znení zákona č. 79/1948 Sb. sa uvádza, že zoznam neplatných predpisov vyhlási Ministerstvo spravodlivosti v Úradnom liste a po dohode s poverením pre súdnictvo v Úradnom vestníku. Okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia mal preukázané, že jedine H.K., právna nástupkyňa po pôvodnej pozemnoknižnej spoluvlastníčke H.K., ktorej spoluvlastnícky podiel predstavoval 1/7-inu, si uplatnila reštitučný nárok v roku 1947. Ani táto skutočnosť (uplatnenie reštitučného nároku H.K.) však podľa okresného súdu neznamovala, že sa narušila dobromyseľnosť právnych predchodcov navrhovateľov, ktorí nemuseli vedieť, že tento reštitučný nárok bol uplatnený, navyše keď osoba, ktorá si ho uplatnila bola choromyseľná, umiestnená v ústave pre chorých, z čoho nepochybne vyplýva,

že vzhľadom na svoj stav sa na právnych predchodcoch navrhovateľov nemohla sama osobne domáhať svojho nároku. V konaní sa podľa súdu nepreukázalo, že by sa ďalšie oprávnené osoby, v danom prípade P.P. a spol., resp. ich právni nástupcovia, v zmysle § 4 ods. 2, § 8 zákona č. 128/1946 Sb. domáhali na právnych predchodcoch navrhovateľov svojich nárokov v zmysle ustanovení § 1 a 2 tohto zákona. Krajský súd pokiaľ ide o uplatňovanie nároku na reštitúciu z reštitučného a vyvlastňovacieho registra Ne VII Okresného súdu v Žiline 1945-1947, a to konkrétne r. 1947 zistil ďalšie zápisy ohľadom podaní na súd. Tieto sa týkali osôb: Dr. G.L. a spol., Dr. J.W. a P.P. Zápis týkajúci sa Dr. G.L. a spol. je v tom istom oddiele registra s označením Reštitúcie pod poradovým číslom X. s dňom dôjdenia X., zápis ohľadom Dr. J.W. pod poradovým č. X. zo dňa X., a napokon zápis ohľadom P.P. pod poradovým č. X. zo dňa X.. Ako predmet pri všetkých zápisoch je uvedené: „Čsl. štát zast. fin. prokuratúrou - rest. nehnut.“ Doplnením dokazovania odvolací súd zo správy od Štátneho archívu v B. zistil, že v archíve nie sú uložené písomnosti Okresného súdu v Žiline. V mennom registri k fondu Finančná prokuratúra Žilina overili priezviská K., L., W.,P. avšak ani jeden spis sa netýkal týchto osôb. Z tohto dôvodu a pre nespornú skartáciu listín nebolo možné oboznámiť sa s obsahom rozhodnutí, ktoré boli podkladom zápisov. Zo spisu Okresného súdu v Žiline sp. zn. D 1405/46 týkajúceho sa prejednávania dedičstva po poručiťke H.K., rod. W. (podľa uznesenia Okresného súdu zo 16.10.1946 M 8/46 v Žiline bolo ustálené, že neprežila deň 30.9.1944) vyplýva, že dedičkou boli Dr. G.L. rod.K. a H.K.. Podľa záznamu v spise opatrovníctvo ohľadne choromyseľnej H.K. sa viedlo pod č. 9 132/39 a opatrovníkom bol Dr. E.L.. Nehnutelnosti, ktoré sú predmetom sporu boli prejednané v konaní D 1405/46 dňa 9.12.1948, a na základe tohto konania bol vykonaný aj zápis v pozemkovej knihe s tým, že vlastníckmi ohľadom podielu poručiťky sa stali Dr. G.L. rod. K. 1/2-ici a H.K. v 1/2-ici. Podľa odvolacieho súdu H.K. požiadala o reštitučný nárok. Dôkazom je spisový materiál týkajúci sa prejednávania dedičstva po jej právnej predchodkyni, a to H.K.. V tejto súvislosti považoval súd druhého stupňa za potrebné uviesť, že v tom čase v konaní o prejednaní dedičstva štátne notárstvo bolo povinné vyšetriť, či tu je dedičstvo a aké. Bolo preto potrebné zistiť, či nehnuteľnosť, zapísaná v pozemnoknižnej zápisnici na pozostaviteľove meno, bola skutočne v dobe smrti jeho vlastníctvom. V každom prípade, kde z výsledku šetrenia vyplývalo, že pozostaviteľ stratil nehnuteľnosti v dôsledku neplatných právnych noriem, muselo štátne notárstvo zistiť, či bolo vykonané reštitučné konanie, a s akým výsledkom, a v prípade, že k súdnej reštitúcii nedošlo, nebolo možné nereštituovaný majetok zaradiť do súpisu. Aj Dr. G.L., ako tiež právna nástupkyňa po pôvodnej pozemnoknižnej spoluvlastníčke H.K.,

požiadala o reštitučný nárok. Dr. G.L. mohla nárok uplatniť aj po ostatných pozemnoknižných spoluvlastníkoch (viď. zápis „Dr. G.L. a spol.“), ktorí pravdepodobne neprežili rok 1944 pre odvečenie do koncentračného tábora v dôsledku rasovej perzekúcie. Boli spolu s H.K. zrejme ich jediní právni nástupcovia. V pozemkovej knihe totiž zostali osoby P.P. rod. W., Dr. J.W., J.K. rod. W., E.K. rod. W., M.S. rod. W. a Ing. Ž.W. naďalej evidované ako spoluvlastníci nehnuteľností. Následne tieto osoby boli účastníkmi súdneho konania u Okresného súdu v Žiline vedeného pod sp. zn. 6 C 795/94 o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k týmto nehnuteľnostiam. Odvolací súd poukázal aj na to, že ak by aj pripustil, že osoby okrem žijúcich v tom čase, H.K. zastúpenej nesporne Dr. E.L. ako opatrovníkom a Dr. G.L., nepožiadali o reštitučný nárok, pre nemožnosť preukázania rozhodnutí, ktoré boli podkladom zápisov v registri spisov, nebolo možné súhlasiť s okresným súdom v tom, že právni predchodcovia navrhovateľov nadobudli nehnuteľnosti titulom vydržania. Práva a záväzky bývalého slovenského štátu prešli po oslobodení na Československú republiku. Pokiaľ teda poškodený alebo ich dedičia nedosiahli rozhodnutie súdu o reštitúciu podľa zákona č. 128/1946 Sb. v znení zákona č. 79/1948 Sb., bola pôvodná neplatnosť prevodu (prechodu) vlastníctva uplynutím trojročnej reštitučnej lehoty podľa § 8 zákona č. 128/1946 Sb. zhojená, tak že štát zostal i naďalej vlastníkom tohto majetku. Navrhovatelia odvodzovali vlastnícke právo svojich právnych predchodcov od dražby z 10.11.1943. K vydržaniu okrem nerušenej a nepretržitej držby v zmysle uhorského práva po dobu 32 rokov bolo potrebné splniť i podmienku dobromyseľnosti. Oprávneným je držiteľ, ktorý je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný v tom, že mu vec alebo právo patrí. Posúdenie, či je držiteľ v dobrej viere alebo nie je, je treba vždy hodnotiť objektívne a nie iba zo subjektívneho hľadiska (osobného presvedčenia) samého účastníka a vždy treba brať do úvahy, či držiteľ pri bežnej (normálnej) opatrnosti, ktorú možno s vzhľadom na okolnosti a povahu daného prípadu od každého požadovať, nemal, resp. nemohol mať po celú vydržaciú dobu dôvodné pochybnosti o tom, že mu vec alebo právo patrí. Dobrá viera zaniká v okamžiku, kedy sa držiteľ zoznámil so skutočnosťami, ktoré objektívne museli vyvolať pochybnosť o tom, že mu vec právom patrí. Na tom nič nemení skutočnosť, že držiteľ bude v tomto prípade naďalej subjektívne v dobrej viere. Dobrá viera držiteľa sa musí vzťahovať aj k okolnostiam, za ktorých vôbec mohlo vecné právo vzniknúť, teda aj k právnemu dôvodu (titulu), ktorý by mohol mať za následok vznik práva. Odvolací súd preto dospel k záveru, že v prípade právneho predchodcu navrhovateľov M.P. podmienka dobromyseľnosti nebola splnená. M.P. si musel byť vedomý, že nehnuteľnosť, ktorú vydražil patrila P.P. a spol., ktorá bola

Židovka, ktorej nehnuteľnosti boli odňaté a ktoré nehnuteľnosti boli vydražené len v dôsledku arizačných fašistických zákonov. Po skončení II. svetovej vojny došlo k masovému odsúdeniu fašistického režimu Slovenského štátu a rehabilitácii príslušníkov prenasledovaných rasových a etnických skupín, a teda aj Židov. Tieto objektívne skutočnosti boli pritom všeobecne známe. Preto považoval odvolanie odporkýň za dôvodné a rozsudok okresného súdu zmenil a návrh navrhovateľov zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s ustanovením § 224 ods. 2 O.s.p.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podali dovolanie navrhovatelia 1/ až 7/ (ďalej len navrhovatelia), ktorí navrhli, aby dovolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že tento nedostatočne vyhodnotil všetky okolnosti posudzovaného prípadu. Poukazovali na tú skutočnosť, že ich právny predchodca, ktorý bol obyčajný roľník, nebol predstaviteľom vtedajšieho režimu a využil len možnosť získať pôdu. Nehnuteľnosti získal v dražbe v roku 1943 na základe vtedy platných právnych predpisov. Na základe tejto skutočnosti sa oprávnene domnieval, že sa stal vlastníkom dotknutých nehnuteľností, ktoré on, resp. jeho právni nástupcovia nerušene až do 90 – tých rokov 20 storočia nerušene užívali, kedy tieto nehnuteľnosti zapísali na seba právni nástupcovia pozemnoknižných vlastníkov, využívúc tú skutočnosť, že zmena vlastníctva na dražbe v roku 1943 nebola na ich právneho predchodcu vyznačená v pozemkovej knihe. Namietali, že odvolací súd subjektívne vyhodnotil dobromyseľnosť, resp. nedobromyseľnosť ich právneho predchodcu a nezohľadnil právnu zásadu, že v pochybnostiach sa má za to, že držba je oprávnená.

Odporkyne 1/, 2/ (ďalej len odporkyne) žiadali rozsudok odvolacieho súdu ako vecne správny potvrdiť a navrhovateľov zaviazat' na zaplatenie trov dovolacieho konania. Poukazovali na to, že právnymi predpismi, ktoré boli správne aplikované odvolacím súdom, boli zrušené všetky diskriminačné právne predpisy z obdobia neslobody, teda aj právne predpisy upravujúce tzv. arizáciu, čiže boli vyhlásené za neplatné aj prechody a prevody bývalých židovských nehnuteľností na štát a na tzv. arizátorov. Tak M.P., ako aj navrhovatelia vedeli o tom, že nehnuteľnosti pred vojnou, a to až do prijatia antisemitských zákonov vlastnila vdova P.P.. Rovnako vedeli, že je Židovka, takže sa na ňu vzťahovali arizačné zákony, na základe ktorých uvedené nehnuteľnosti vydražil ich právny predchodca. Neobstojí tak tvrdenie o údajnej dobromyseľnosti M.P., ktorý nebol nikdy dobromyseľný a tieto teda nemohol vydržať.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno v tejto časti napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľov nie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, iba že tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Uvedené zákonné ustanovenie § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Existencia niektorej z vyššie uvedených väd však nebola dovolacím súdom v konaní zistená a dovolatelia ani vo svojom dovolaní nenamietali, že by v konaní k uvedeným vadám došlo.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná (§ 242 ods. 1 O.s.p.), je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Ani tzv. iná vada konania uvedenej povahy nevyšla najavo v dovolacom konaní.

Z obsahu dovolania navrhovateľov vyplýva, že títo ako dovolací dôvod uplatňujú ustanovenie § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., t.j. nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom.

Nesprávnym právnym posúdením veci je v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, ako mal správne použiť, alebo aplikoval síce správny právny predpis, ale nesprávne ho vyložil. O takýto prípad sa v preskúmvanej veci nejedná.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov, alebo v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa ustanovenia čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Vlastníctvo zaväzuje. Nemožno ho zneužiť na ujmu práv iných alebo v rozpore so všeobecnými záujmami chránenými zákonom (čl. 20 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky).

Z uvedeného vyplýva, že výklad a používanie jednotlivých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb (§ 1 O.s.p.).

Podľa § 3 O.s.p. občianske súdne konanie je jednou zo záruk zákonnosti a slúži na jej upevňovanie a rozvíjanie. Každý má právo domáhať sa na súde ochrany práva, ktoré bolo ohrozené alebo porušené.

Podľa § 79 ods. 1 O.s.p. konanie sa začína na návrh. V ustanovení § 81 ods. 1 O.s.p. sú uvedené konania, v ktorých môže súd konať aj bez návrhu. Žalobným petitom vymedzuje navrhovateľ pre súd rámec (hranice) jeho rozhodovania, ktorým je v platnom a účinnom civilnom procese viazaný. Táto skutočnosť vyplýva priamo z jeho podstaty, ako nástroja ochrany subjektívnych občianskych práv.

Platný Občiansky súdny poriadok (O.s.p.) upravuje, čoho najmä sa môže navrhovateľ domáhať, čiže aké sú právne prípustné druhy návrhov z hľadiska petitu sporov. Podľa § 80 písm. c/ O.s.p. návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

Z ustanovenia § 132 O.s.p. vyplýva, že dôkazy hodnotí súd podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliada na to, čo vyšlo za konania najavo včítane toho, čo uviedli účastníci.

Výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Vydržanie je osobitný originálny spôsob nadobudnutia vlastníctva. V prípade splnenia zákonom určených podmienok dochádza k nemu priamo zo zákona; nevyžaduje sa k tomu rozhodnutie štátneho orgánu. Nakoľko právnym následkom vydržania je nadobudnutie vlastníctva priamo zo zákona (*ex lege*), treba pri uplatňovaní inštitútu vydržania rozlišovať jednotlivé obdobia platnosti právnych úprav, ktoré vydržanie upravovali odlišne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po prejednaní veci dospel k záveru, že v danom prípade odvolací súd dospel k správne právnemu záveru o tom, že v konaní neboli splnené zákonné predpoklady pre vyhoviecie návrhu na určenie označených nehnuteľností do dedičstva po poručiteľovi M.P., ktorý zomrel dňa X. a jeho manželky M.P., zomrelej X.. Dovolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje so závermi odvolacieho súdu, ako aj s jeho správnymi a zákonnými dôvodmi, obsiahnutými v podrobnom odôvodnení jeho písomného vyhotovenia rozhodnutia.

Vzhľadom na námietky dovolateľov uvedené v dovolaní však považuje Najvyšší súd Slovenskej republiky za potrebné poukázať na tú skutočnosť, že podľa obyčajového práva platného na Slovensku do 31. decembra 1950 nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti bez vkladu vlastníctva do pozemkovej knihy ten, kto nehnuteľnosť po dobu 32 rokov mal ako svoju v pokojnej držbe. Nehnuteľnosť teda musel užívať vo svojom mene a nie v mene iného, prípadne ako používateľ alebo užívateľ. Vlastníctvo nemohol vydržať ten, kto nebol dobromyseľný, kto už na začiatku držby vedel o tom, že nehnuteľnosť patrí inému. Platila pritom zásada, že zápisom vlastníckeho práva inej osoby do pozemkovej knihy vydržanie sa prerušilo. Výnimku z tejto zásady pripustila súdna prax vtedy, ak skorší dobromyseľný držiteľ užíval nehnuteľnosť naďalej nerušene bez toho, aby sa dozvedel, že vlastníctvo k nej nadobudol vkladom do pozemkovej knihy iný (pozri aj R 27/1999).

Podobné podmienky pre vydržanie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti stanovil aj Občiansky zákonník č. 141/1950 Sb. v § 115 a § 116 ods. 1 v spojení s ustanovením § 145. Podľa týchto ustanovení vlastníctvo nadobudol ten, kto nehnuteľnosť oprávnené držal po

dobu 10 rokov, pričom za oprávneného držiteľa sa považoval ten, kto bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný v tom, že mu vec patrí; v pochybnostiach sa predpokladalo, že držba je oprávnená. Jeho dobromyseľnosť mohla založiť skutočnosť, ktorá mohla v ňom vyvolať presvedčenie, že sa stal vlastníkom nehnuteľností. Medzi požiadavkou dobromyseľnosti oboch uvedených právnych poriadkov bol rozdiel iba v tom, že obyčajové právo vyžadovalo dobromyseľnosť pri nastúpení do držby a podľa Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Sb. bola potrebná počas celého priebehu vydržacej doby. Pritom tak podľa obyčajového, ako aj podľa Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Sb. platila zásada, že kto nadobudol oprávnenú držbu od oprávneného držiteľa, mohol si započítať vydržaciú dobu svojho predchodcu.

Ako správne ustálil aj odvolací súd, k vydržaniu môže viesť len držba oprávnená. Vec môže vydržať len oprávnený držiteľ, teda taký držiteľ, ktorý je so zreteľom ku všetkým okolnostiam v dobrej viere, že mu vec patrí ako vlastníkovi. Či už je držiteľ so zreteľom ku všetkým okolnostiam v dobrej viere, že mu vec patrí ako vlastníkovi, musí byť zhodnotený nielen subjektívne, ale súčasne aj objektívne. Nestačí preto zamerať dokazovanie len na zistenie subjektívnych predstáv držiteľa, vychádzajúcich len z právneho dôvodu (nadobúdacieho titulu), ktorý by mohol mať za následok vznik práva, ale treba vždy zisťovať aj konkrétne objektívne okolnosti, z ktorých sa dá usúdiť, že subjektívne presvedčenie držiteľa, že je vlastníkom, je dôvodné. V danom prípade tento originálny spôsob nadobudnutia vlastníctva sporných nehnuteľností právnym predchodcom navrhovateľov 1/ až 7/ nebol preukázaný splnením jednotlivých podmienok vydržania (právny dôvod držby, jej oprávnenosť, nepretržitosť a nerušenosť).

Preto je správny záver odvolacieho súdu, že v prípade právneho predchodcu navrhovateľov M.P. podmienka dobromyseľnosti nebola splnená. Právny predchodca navrhovateľov si musel byť vedomý, že nehnuteľnosti, ktoré vydražil, patrili P.P. a spol., ktorá bola Židovka, a ktorej nehnuteľnosti boli odňaté a vydražené len v dôsledku arizačných fašistických zákonov.

V tejto súvislosti je potrebné uviesť aj to, že za nesprávne právne posúdenie veci nie je možné považovať hodnotenie dôkazov odvolacím súdom, vykonané na základe dôkazov, ktoré boli podľa jeho záverov rozhodujúce pre aplikáciu konkrétnych hmotnoprávných ustanovení, pokiaľ nevykazujú chybu nazývanú tzv. inou vadou konania. Inou vadou konania

je však len procesná vada, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Ako však už dovolací súd uviedol, výskyt uvedenej vady konania nezistil.

Poukázať je potrebné aj na to, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“, ale je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných (§ 241 ods. 2 písm. a/, b/ O.s.p.) a hmotnoprávnych (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) vád. Preto sa dovolaním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených odvolacím súdom, tak ani prieskumu ním vykonaného dokazovania. Ťažisko dokazovania je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom môže vykonávať dokazovanie (§ 213 O.s.p.). Dovolací súd nie je všeobecnou treťou inštanciou, v ktorej by mohol preskúmať akékoľvek rozhodnutie súdu druhého stupňa. Preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením vecí, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu, nemá možnosť podľa zásad ústnosti a bezprostrednosti v konaní o dovolaní tieto dôkazy sám vykonávať, ako je zrejmé z obmedzeného rozsahu dokazovania v dovolacom konaní.

Z uvedeného vyplýva, že dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. nie je daný a keďže neboli zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 O.s.p., ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie navrhovateľov 1/ až 7/ podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

V dovolacom konaní úspešným odporkyniam 1/, 2/ vzniklo právo na náhradu trov konania proti navrhovateľom 1/ až 7/, ktorí úspech nemali (§ 243b ods. 4 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky im preto priznal náhradu trov konania za jeden úkon právnej pomoci (vyjadrenie k dovolaniu). Hodnotu jedného úkonu ustálil podľa vyhlášky č. 655/2004 Z.z. v znení zmien a doplnkov sumou 2 344 Sk (1465 – 20 % x 2), DPH 445 Sk a režijného paušálu 178 Sk, spolu 2 967 Sk.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júna 2008

**JUDr. Vladimír M a g u r a, v.r.
predseda senátu**

Za správnosť vyhotovenia:

